Ախալցխայում երկու ամիս առաջ ալիւրի պուդը ծախւում էինք 2 ր. 40 կ., իսկ այժմ 1 ր. 40 կոպէկի է իջել ալիւրի պուդի գինը։ Բրինձը արժէր 4 ր., իսկ այժմ 3 ր. 20 կ., գարին արժէր 1 ր. 40 կ., իսկ այժմ 80 կ.։ Այս տարի ամեն բանի մեծ առատութիւն կը լինի մեր գաւառում։

Հակ-Հաւոն

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 27 մարտի

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԻՏԱԼԻԱ

թիւններին, իբրև մի ապարդիւն գործին, և պաշտամունքը ընտրվում էր ընդամենը 300,000 բուշելներով։ Պէտք է նկատել, որ ընտրողական վատ եղանակը միակ չէր, որ նպաստում էր գործերի վատ դրութեանը. խաւարի մէջ խաւարական միջնադէմների վատ դրութիւնը և ծանր հարկերը ճնշում էին ազգաբնակութեանը, իսկ պետութեանը միջոց չէին տալիս բաւականութիւն տալ անհամեմատ պահանջներին։ Յաւն և չար խաղաղ տարիներ հարկաւորվեցան, որ իտալիան կարողանար ծածկել իր տարեկան ծախսերի պակասորդները, վերացնել թղթադրամը շրջաբերութիւնից և վերանորոգել հարկատուութեան եղանակը։ Վերջապէս պէտք էլ յայտնի լինէին որ և է հասարակական հիմնարկութեան պակասութիւնները, ժամանակ և փորձ է հարկաւոր նրանց լրացնելու և հասարակական գիտակցութիւնը զարթեցնելու համար։ Այդ կողմից մամուլի և հրապարակախօսութեան խաւարեալ ազատութիւնը, որ խօսքեր և մտքին է հաղորդում, մեծ ծառայութիւն մատուցին պետութեանը, ցոյց տալով չարիքի բուն պատճառները և համեմատաբար կարճ ժամանակամիջոցի մէջ պատրաստելով հասարակութիւնը մի վերանորոգութեան համար, որ շատերին յախուռն վտանգաւոր էր թւում, որովհետև նրանից կարող էր օգուտ քաղել հակառակածութիւնը, որ դեռ ես մեծ ազդեցութիւն ունի գիւղական հասարակութեան վրա, և մնալով խաւարի մէջ մութեանը, որ իւրաքանչիւր խաւարաւ համար իր կեանքից թանգ արժէ և որին նա պատրաստ է զոհել իր անձնական համոզմունքները, ինչպէս զոհում էին Մաձինի և Գարիբալդին իրանց ազատութիւնը խաւարի մէջ, պատրաստելով հասարակութեան ընդհանուր վերանորոգութիւնը քաղաքների համար։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լոնդոնում ազգայնականների դէմ հալածանքները նորից սաստկացել են։ Դուբլինի ոստիկան յայտնել է, որ բոլոր այն նամակները, որոնք ուղղված կը լինեն այդտեղ ապրող 20 նշանաւոր ազգայնականներին, բոլորն էլ պոլիցիայից կը բացվեն։ Մէկկէյրնի ցարեւեցուում (անգլիական գաղթում), խուզարկութիւն է կատարել ոստիկանութիւնը, կարծելով որ այդ քանի գիւղերի մէջ տարածված են եղել ազգայնական թերթերը։

—Աթէնքից հեռագրում են որ Յունաստանի և Թիւրքիայի մէջ պատերազմի հաւանականութիւնը օրից օր աւելի հաւանականութիւն է ստանում։

—«Մեղու Հայաստանի» լրագրին հաղորդում են, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը այժմ ամեն ուժերով Յունաստանի հետ պատերազմի, հրամայել է ամեն տեսակ զէնքեր խլել Վ. Հայաստանի քաղաքներից և ընդհանրապէս զինաթափել Հայաստանի քրիստոնեաներին, քանի որ Թիւրք կառավարութիւնը պէտք է լաւ կանչվեն Թիւրքաց Հայաստանից։

—«Порядокъ» լրագրին գրում են Կ. Պօլսից, որ Թիւրքաց փլոտը Նոր արշաւանքի են պատրաստվում Պարսկաստանի դէմ։ Այդ պատերազմը լինելու է գարնան սկզբին։

—Այս օրերս Բերլինում կայացած ազատական կուսակցութեան մի ժողով, որտեղ ատենապետներից գլխաւորը պրոֆէսոր Վիրխովն էր, խափանվեցաւ ոստիկանութեան հրամանով, որովհետև ժողովին ներկայ գտնված հակասեմիտականները սկսեցին մեծ անկարգութիւններ անել նիստի ժամանակ։

—Բէրնից հեռագրում են «Köln Zeitg» լրագրին, որ Ժընէվի յոյն ուսանողները հրաւէր են ստացել իրանց կառավարութիւնից անմիջապէս վերադառնալ հայրենիք, զօրքի մէջ մտնելու համար։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կին-բժշկուհիներ.—Կալիֆորնիայում, և շատ կարելի է մինչև անգամ Միացեալ-Նահանգներում առաջին անգամ Վ. Լեհերի քարտում որպէս պաշտօնաներ հանդէս գալիս եկան երկու կանայք, այն է՝ Լաուրա Գորդոն և Կլարա Ֆոլտց։ Կալիֆորնիայի բարձրագոյն դատարանում նորերումս թոյլ տուեցին առաջին անգամ կին իրաւաբանական պրակտիկա ունենալու և փաստաբանների պաշտօններ կատարելու։

***

Ռոսսինիի մարգարէութիւնը.—1868 թւին, մեռնելուց մի քանի ամիս առաջ, մաէստրո Ռոսսինին այցելութիւն գնաց, որի շուտով լինելու պատճառը յայտնի էր ամբողջ հասարակութեանը։—«Ո՞վ գիտէ»,—հարցրեց Ռոսսինին առանց զգացվելու,—«որ դու մարգիլայի հետ ես պատկերվում»։—«Այո, մաէստրո»,—պատասխանեց երգչուհին։—«Աղջիկս, դու մեծ յիմարութիւն ես անում։ Քեզ նման կինը կարող է միայն կամ թագաւորի կինը լինել կամ երգչի»։

***

Անհետացած բարոնէսսա Ռոտշիլդի մասին.—Ֆրանսիայի ամենայայտնի գրողներից մէկը, որը մի աղքատ երկրայի համար ստորագրութիւն էր բացել, եկաւ այդ նպատակով բարոնէսսա Ռոտշիլդի մօտ փարիզում։ Հէնց որ նա յայտնեց իր գալու նպատակը, բարոնէսսան առաւ նրան բոլոր ստորագրողների ցանկը և բացեց արկղ անցքերի մասին։ Այսու ամենայնիւ, հիւրը մի քիչ նեղանալով յետոյ, վերկացաւ և յայտնեց, որ ցաւում է, որ չէ կարող երկար նստել և ստիպված է շտապ բարի ասել ամենաորիշի առանձինները, որովհետև պարտաւորված է 10.000 ֆրանկ ներկայացնել, այն ինչ ինքը գրադամում բոլորը միայն 800 ֆրանկ ունի։—«Փողի խնդիրները չը պէտք է զբաղեցնեն ձեզ»,—պատասխանեց տանտիկինը, և մահանալով սեղանին, հանեց ուրիշ 9.200 ֆրանկ, և տուեց հիւրին։

***

Հնագիտական գիւտ.—Գ. Ռասսամ, որը պարապում է Նինուէի և Բաբելոնի հետազօտութեամբ Բրիտանական թանգարանի համար, Բաղդադի մօտերքում, Նոր-Մուսիկայի հին քրմանոցում, գտաւ մինչև այժմ դեռ անյայտ բաբելոնեան մէկ քաղաք։ Athenaeum-ի խօսքերով, Ռասսամ հանեց այդ հնութիւնից մեծ քանակութեամբ յիշատակարաններ, որոնք վերաբերվում են բաբելոնացիների կրօնական կեանքին։

***

Գերմանական ժամանցի մասին.—«Բռնեմին» լրագրի հրատարակիչ Ֆրանց Կլիւչակ յայտնում է իր լրագրում, որ ինքը, ծերութեան պատճառով այլ եւս չէ կարող լրագրի հրատարակիչ լինել։ Խմբագիր Վ. Ալեքսէ ակնյայտնում է որ Կլիւչակ ամեն ջանք գործ էր դնում 45 տարվայ ընթացքում, ազնւաբար տանելու լրագրի հրատարակութեան գործը։ Կլիւչակ ծերունի է, այդ պատճառով նրա մասնակցութիւնը լրագրի մէջ գործնական էր։ Խմբագիր Վ. Ալեքսէ անձ 33 տարի է արդէն, որ նոյնպէս աշխատում է. նրանք միացած ուժերով աշխատեցին դարձնել լրագիրը Աւստրիայի գաւառական լրագիրների մէջ ամենալաւերից մէկը. այդ լրագիրը առաւ տարածում և մեծ ազդեցութիւն ունէր։

***

«Monatschrift fur Orient» լրագիրը ասում է որ 20—30 տարի առաջից առաջ Չինաստանի լրագիրներում յայտարարութիւններ հրատարակելը բոլորովին անծանօթ բան էր։ Միայն փողոցի անկիւնի պատերի վրա պատռում էին երբեմն յայտարարութիւններ կպցրած. այն ժամանակվայ լրագրութիւնը ինչպէս բաղկացած էր մի քանի թերթերից, որոնք ծախվում էին փողոցներում, պարունակելով իրանց մէջ բողոքի մի քանի նշանաւոր անցքեր։ Այժմեան լրագիրներից միայն մինի գոյութիւնը պարտական է անգղեա ինիցիատիվին. դա մի պաշտօնական թերթ է և ոչինչ նմանութիւն չունի եւրոպական լրագիրների հետ. թէպէտ այս ազգութեան լրագիրներն էլ սկսում են համակրութիւն վայելել անգլիացիներից։ «Շէն-Պաօ» ամենօրեայ թերթը, որի հիմնադիրն է Լոնդոնա Մէջսոր և որը արտայայտիչ է առաջադէմ եւրոպացիների կուսակցութեան, ունի այժմ առու հազար չինացի ստորագրող։ Այդ կուսակցութեան հակառակ մի քանի տարի առաջից առաջ հիմնվեցաւ մի ուրիշ թերթ «Սան-Պաօ», հակառակ եւրոպական կուսակցութեան ուղղութեան։ Դա էլ շատ կարդացողներ ունի։ Մնացած թերթերը այնքան յայտնի ու կարդացված չեն։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 մարտի։ Այսօր ժամի հինգին դատավճիռը յայտնված է վերջնական ձևով։ Վճռաքննիչ դատարանի ժամանակամիջոցը մի օրական է և վերջանում է էգուց երեկոյեան 5 ժամին։ Բոլոր դատապարտվածները բացի Միխայլովից դատավճռի պատճէններ պահանջեցին և յանձնեցին իրանց պաշտպաններին դանգատ ներկայացնել։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. 26 մարտի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 96 ր. 87 կ., երկրորդ 93 ր. 37 կ., երրորդ 94 ր. 37 կ., չորրորդ 93 ր. 25 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 224 ր. 25 կ., երկրորդ 217ր., 25 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 92 ր. 50 կ., երկրորդ 92 ր. 50 կ., երրորդ 92 ր. 50 կ., ոսկի 7 ր. 95 կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ Լոնդոնի վրա արժէ 24,71 պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 211 մարկ, Փարիզի վրա 261 ֆրանկ 25 սանտիմ։ Բորսայի տրամադրութիւնը հանգիստ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

գնում.—Թող այդ լինի. մնացիր քո հօր տանը։ Գամբռացմակեան գործը ունի իր այլ և այլ խորամանկութիւնները։ Դու բոլորովին կը փչացնես իմ կարգադրութիւնները, եթէ ինձ հետ գալու լինես։ Գնահատները կը բացատրեմ քեզ։ Դու գիտես, որ ես հեռանում եմ այստեղից ուխտատեղի անունով։ Իբրև ամուսին քեզ ինձ հետ տանել չեմ կարող, որովհետև դու դեռ իմ նշանածն ես։ Իսկ եթէ իբրև նշանած տանելու լինեմ, դա մի կողմից անպատշաճ է, միւս կողմից, հայրդ թէ, թոյլ կը տայ։ Բայց եթէ թողնելու ես լինեմ, անպատճառ կը շրջագայեմ քեզ մի ամբողջ խումբ կիներով, աղախիններով և ծառաներով։ Դրանց մէջ կը լինի իմ ծածկած ուխտագնացութեան գաղտնիքը, որը ես ամենայն զգուշութեամբ պէտք է ծածկած պահեմ։ Մնում է մի ուրիշ հնար, այն է՝ քեզ փախցնել այստեղից։ Այդ ես կանեմ, բոլորովին ուշադրութիւն չը դարձնելով բամբասանքի վրա, որովհետև սէրը աւելի բարձր է քան հասարակութեան նախապաշարմունքը։ Բայց դարձեալ մի այսպիսի փախուստը կը վնասէր գործին։ Ես խելքս կը մտցնեմ այն պատրուակը, ինչ անունով որ այստեղից դուրս եմ գալիս։ Խելքս կը սկսէին այստեղից հետամուտ լինել ինձ և լրտեսել իմ գործողութիւնները։ Իմ պլանները այնուհետև բոլորովին կը խանգարվէին։

—Ես այժմ համաձայն եմ քեզ հետ, ես այսուհետև կը մնամ և կը սպասեմ քո յաջողութեանը… Վերջին խօսքերը այնպիսի մի եղանակով արտասանեց Թամարը, կարծես, նոյն րոպէում նրա սրտից անցաւ մի նոր և աւելի գործնական միտք. բայց այնինչ [?] չը նկատեց, միայն գրկեց նրան և համբուրեց, ասելով.—Իմ խելօքս, իմ հրեշտակ… Բայց ինչ միտք էր այդ. Ինչը համոզեց նրան հրաժարվել իր յամառ պահանջից և այդպէս շուտ համաձայնվել մնալ հետ. Թամարը կամքի տէր աղջիկ էր. նա հեշտութեամբ կարողում պատուէրներից չէր։ Ձէյէ թէ նա մտածեց. «Թող գնայ իմ սիրելին, ես նրան չեմ խանգարի… ես կը գնամ նրա հետից այն ժամանակ, երբ նա գործը սկսած կը լինի»… Ինչ էլ որ լինէր նրա խորհուրդը, այդ միայն Աստուած գիտէ, բայց բէկին մեծ ուրախութիւն պատճառեց, որ կարողացաւ վերջապէս համոզել նրան։

—Ե՞րբ ես մտադիր ճանապարհ ընկնել, հարցրեց օրիորդը։

—Բոլոր պատրաստութիւնները կարգի դրած եմ, պատասխանեց բէկը.—ինձ մնում էր ամենադժուար խնդիրը, այն է՝ ստանալ քո համաձայնութիւնը. այժմ ուրախ եմ, որ մենք համաձայնեցինք։ Ես հէնց էգուց երեկոյեան կարող եմ դուրս գալ այստեղից։

—Սիրելի մի ուշացիր, բացականչեց օրիորդը.—Բայց ես պատուհանից նկատեցի, դու գրում էիր մի թուղթ. ինչ թուղթ էր այն։ Դու այնքան յուզված էիր գրելու ժամանակ, որ ես կարծում եմ, մի շատ կարևոր բան պիտի լինէր։

—Որքան հետաքրքիր ես դու, Թամար, ամեն բան ուզում ես գիտենալ, ասաց բէկը ծիծաղելով.—Ես գրում էի իմ կտակը։

—Կտակ… բացականչեց օրիորդը շփոթվելով.
—Ինչու համար է կտակը։

—Որ կարդաս դու նրա կտակը միայն այն ժամանակ, երբ իմ մահուան լուրը քեզ կը բերեն. իսկ կարող է պատահել, որ ինձ սպանեն։

—Կարող է պատահել… տխրութեամբ ասաց օրիորդը.—Բայց դու կասես ինձ այդ կտակի բովանդակութիւնը։

—Այժմ ոչ, բայց երբ կը մեռնեմ, բոլորը կարող ես գիտենալ։

—Երևի քո կոյսերի, քո ճորտերի մասին է, գուշակեց հետաքրքրութեամբ հարցրեց օրիորդը։

—Աւելի լաւ է չը հարցնես, իմ սիրելի միայն իրաւունք կը տամ քեզ բանալ այն ծրարը, որ պիտի յանձնեմ քեզ։

—Այդ միջոցին կատուն, որ ընդունարանում քնած էր, յանկարծ զարթեցաւ, և նկատելով երկնքից փողոցական լոյսը, փախաւ բէկի ոտների մօտ, մտելով.

—Թամար, շուտով փողոցները կը լցվեն մարգիկներով, դու շատ ես ուշանում։

—Լաւ, գնում ասաց, ես այս րոպէիս կը գամ. ասաց նրան օրիորդը փոքր ինչ բարկացած ձայնով և դարձաւ դէպի բէկը։

—Մենք էլի կը տեսնվենք, այնպէս չէ։

—Անպատճառ, ես առաւօտեան կը գամ մեծ պարտէզի իմ վերջին մնաք բարովը տալու, բայց կամենում քեզ մօտ։ Միայն այնպէս կարգադրիր, որ քո սենեկում ուրիշ ոչ ոք չը լինի բացի քեզանից։

Օրիորդը վեր կացաւ։ Բէկը բռնեց նրա երկու ձեռքերից և սղմելով, նկատեց, որ նրանց վրա արծաթ բռնիր կային։

—Այդ ինչ է, հարցրեց նա, աւելի ուշադրութեամբ նայելով օրիորդի կնքված ձեռքերի վրա։

—Ես այսօր ինձ նախապատրաստեցի արտասուքից համար, ասաց նա ժպտալով.—պարսկի սանկապարից անցնելու ժամանակ ձեռքերս ծռմռեցի։

Երիտասարդը խորին յափշտակութեամբ նրա ձեռքերը սեղմեց իր շրթունքի վրա, ասելով.

—Ես աւելի մեծ համբերութեամբ կը համբուրէի այդ ձեռքերը, եթէ մեր թշնամիների արիւնով ներկված լինէին։

—Այդ էլ կը լինի… պատասխանեց օրիորդը խորհրդաւոր ձայնով և փաթաթվեցաւ երիտասարդի պարանոցին։ Նրանք երկար չէին բաժանվում միմեանցից, մինչև նախասենեակից կրկին լսելի եղաւ կատուի անախորժ կանչիւնը. «ցերեկ է… ուշանում ես, օրիորդ…»

Օրիորդը փաթաթվելով իր շալի մէջ, բէկի տան հանդէպ գնալով դուրս եկաւ պարտէզը. բէկը ճանապարհ դրեց նրան մինչև պարտէզի ցանկապատի չարչապատը։ *) Երկինքը բոլորովին ամպամած լինելով, նոր ծագող աստղեր դեռ մինի էր։ Միրզայան մասեւառիչ պատել էր ամենուրեք։ Օրիորդը բաժանվեցաւ իր սիրելիից, կրկին և կրկին անգամ համբուրելով։

—Կը գաս ինձ մօտ, կը գաս… շշնջաց, սիրելիս…

—Չեմ ուշանայ, իմ հրեշտակ…

—

Նոյն ասայ երեկոյեան պառաւ Դաւիթ բէկը թողեց Վրաստանի հին մայրաքաղաք Մցխեթը, և դուրս գալով վրաց Շահնավազ իշխանի ծառայութիւնից, իր քառասուն քաջերի հետ ուղևորվեցաւ դէպի Սիւնեաց աշխարհը։

Երկրորդ գրքի վերջը։

*) Չարչապատ նշանակում է կալիտկայ։